

Ölü Ozanlar Derneği ya da Duvardaki Tuğlanın Güncesi

“Bu duygunun Latince karşılığı ‘Carpe Diem’ dir. Ne anlama geldiğini bilen var mı?”

Diye sorar derste edebiyat hocası Bay Keating. Bu soru sadece Welton akademisi öğrencilerine değildir, aynı zamanda seyirciye sorulur: “Carpe Diem” in gerçekten anlamını biliyor muyuz? Sözlük karşılığı “anı yaşa”dır. Öğrencilerin tam olarak kelimenin karşılığını anlamadığını düşünür Bay Keating bu yüzden onları eski mezunların fotoğraflarını gösterir. Siyah beyaz fotoğraflar çok uzak bir zamana ait gibidir, öğrenciler önünden geçerken fark etmemişler bile. Oysa o fotoğraflar de genç olmuşlardı bir zamanlar ve umut doluydular. Aynı sıraları doldurmuşlardı. Hayat farkına varmadan bizi hizaya sokar. Mevzubahis okul mezunları Amerika’nın en iyi okullarına öğrenci yetiştiren bir kurumdur, bu yüzden o fotoğraflar

şu an doktor, avukat ya da büyük bir şirkette müdürlerdir, ama o fotoğraf çekilirken hepsi gençti ve hayalleri vardı. Çocukken itfayeci olmak isteriz, astronot olmayı isteriz, ama zamanla bize hayatın gerçekleri, yani çaresizlik öğretilir. Bay Keating fotoğraflarla çocukların çok farklı olmadığını anlatır, o fotoğrafların tek mirasını açıklar henüz hayattayken, zaman varken “Anı yaşa”.

(Aylak) adam olmak

“Hayatlarınızda sıra dışı bir şeyler yapın” der Bay Keating. Edebiyat kitaplarında güzel bir şiir için gerekenler sıralanmıştır. Bay Keating kitabın sayfasını yırtar, çünkü

şiirde kalıplar yoktur der. Filmde açıkça manifestosunu açıklar “Kim ne dersin desin, kelimeler ve fikirler dünyayı değiştirebilir.” Bir edebiyatçı olarak kelimelerin gücüne inanır Bay Keating. Hayatta da tek bir doğru yoktur. Herkes avukat olmak ya da iyi bir mühendis olmak zorunda değildir. Herkesin doğrusu farklıdır. Sınıfta masaların üzerine çıkartır öğrencileri, böylece her gün girdikleri sınıfa farklı bakmalarını sağlar.

Film Amerika’daki bir katolik okulunu anlatsa da hikaye tanıdık. Welton akademisi başarı odaklıdır. Söz konusu okul ilkelere sahiptir (Gelenek. Şeref. Disiplin.

Mükemmelliyet.) Her kurum ilkelere sahiptir, diğer türlü kişileri kontrol altına alamaz. Toplum da başarı odaklıdır. Sınav sistemi (düzen/ toplum/ sistem) sizi bir trigonometri sorusunu en kısa zamanda yapıp yapmadığınızı konusunda sinayacak, tam onu geçtim deyince bir dilde kaç kelime bilip bilmediğinizi ölçecek yahut köprünün dayanaklı olup olmadığını ölçeceksiniz. Hep bir şeyler soracaklar ve cevap anahtarları olacak. Sayılar soracaklar ya da tanımlar. Ama hep de cevabı belli olan sorular soracaklar hayatın aksine. Hep bir standart olacak, bir ortalama. Bir yarış olacak, tabi ki kaybedenler olacak ki kazananlar sisteme inansın. Siz sormadığınız halde, birileri size kariyer planı çizecek ve doğru mesleği seçecek. Doğru budur diyecekler. İtibarlı meslekler seçecek büyükleriniz tüm iyi niyetleriyle sanki itibarsız meslekler mümkünmüş gibi... Sonra da adam olmanız için ellerinden geleni yapacaklar. Bir kıza şiir yazmak ya da aşık olmak saçma tabi ki günde 400 soru

çözmekten ya da medeni kanun 25.maddeyi ezbere bilmekten. Pek tabii CV için bir STK'da çalışmak bir dostla dertleşmekten değerli. Bu arada yanlış anlaşılmasın aileler de çocuklarına sanat dalıyla uğraşma demez, " yap ama hobi olarak yap" der.

Filmde de öğrenciler Bay Keating'i araştırırlar ve filme adını veren Ölü Ozanlar Derneği'nin varlığını sorarlar. Öğrenciler de aynı hocaları gibi okuldan kaçar ve mağarada gizlice buluşup şiirler okurlar, kelimelere sığınır. Okuldan kaçış sahneleri seyirliktir. O heyecanı ancak yaşayanlar bilir. Ancak bir kaçak anlar sadece kaçanın halinden. 'Okul'un bir kuralını yıkmanın tadı gerçekten başka bir şeye benzemez. Çünkü yendiğiniz o yazılı kurallardır değildir, size yapamazsın diyen herkeştir. O an anneniz, babanız, hocanız, o saçma sınavlar v.s. her şeye karşı galibiyet alırsınız. Mağaraya kaçış ironiktir, Platon'u anımsatır; Platon'un söz konusu mağara alegorisinde mağaradan dışarı çıkıp gerçeği görenler mağaradaki gölge oyunlarının hakikati yansıtmadığını fark ederler. Bakış açılarındaki

engel kalkar ve mağaraya döndüklerinde diğerlerine yanıldıklarını anlatmaya çalışırlar. Bu bağlamda mağarayı okul olarak düşünebiliriz. Filmde de okuldan (toplum/ dayatma/ aile) kaçanlar da, şiirlere sığınan aylak adamlardır.

Başka bir dünya mümkün(mü)dür?

Filmde aylak adamlardan Neil babasının baskısının aksine tiyatrocü olmak ister. Her oğul babasının tasarladığı gelecek

hayaletiyle savaşırlar aslında, her baba çocuğa olmak istediği kişinin gömleğini giydirmeye çalışır. Neil başrolü babasından izin almadan kapar, Knox kız işlerine yönelir, Charlie ise anı yaşamaya karar verir. Babası Neil'in oyununa gider ve iyi oyununa rağmen ona destek olmaz. Çünkü Neil doktor olmalıdır, babası buna karar vermiştir. Askeri okula gönderecektir babası Neil'i. Neil bu baskıya dayanamaz silahla hayatına son verir. Bu intihar okulda büyük etki yaratır. Ölü ozanlar derneğinin yapısı çözülür, Charlie okuldan atılır. Edebiyat Hocası Bay Keating'in işine son verilir. Sıkı eğitim sistemi kendini toparlar, klasik bir edebiyat hocası işe alınır. Bay Keating okuldan ayrılacakken öğrenciler sınıfta sıraların üzerine çıkar, aynı hocalarının öğrettiği gibi.

Filmin sonunda seyirci olarak kafamız karışmıştır. Hayallerinin peşinden giden çocuk başarılı olmasına rağmen filmin sonunda intihar etmiştir. Aylak adamların lideri Charlie okuldan atılmıştır. Öğrenciler hocaları okuldan atılırken herhangi bir direniş göstermemişlerdir. Birileri diploma için yarışa girebilir, birileri için para kazanmak, iyi meslek sahibi olmak değerli olabilir. Peki ya sıradışı şeyler yapmak?. Hocamız veda ederken ayağa kalkmak yeterli midir? Sistem bakidir de biz kendimize ancak ufak kaçışlar (mağara) mı yaratabiliriz? Filmin kazanımı olmasa da hayatın anlamı filmde bir şiir dizisinde geçer; "İnadına yaşamak istediğim için gittim ormana/ Dibine kadar yaşamak ve iliğini emmek istedim hayatın/ Bozguna uğramak değildi hayat/ Ve ecelim geldiği zaman yaşamadığımı keşfetmek de değildi."

Seçkin Serpil